

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o predlogu direktive Evropskega parlamenta in Sveta o vzvratnih ogledalih kmetijskih ali gozdarskih traktorjev na kolesih – (Kodificirana različica)

COM(2007) 236 konč. – 2007/0081 (COD)

(2007/C 256/06)

Svet Evropske unije je 29. maja 2007 sklenil, da v skladu s členom 95 Pogodbe o ustanovitvi Evropske skupnosti Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosi za mnenje o zgoraj omenjenem dokumentu.

Odbor je ugotovil, da je vsebina predloga povsem zadovoljiva in da niso potrebne nobene pripombe, zato je na 437. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2007 (seja z dne 11. julija 2007) s 145 glasovi za, 2 glasovoma proti in 4 vzdržanimi glasovi sklenil dati pozitivno mnenje o predlaganem besedilu.

V Bruslju, 11. julija 2007

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Dimitris DIMITRIADIS

Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o opredelitvi energetske politike za Evropo (lizbonska strategija)

(2007/C 256/07)

Evropski ekonomsko-socialni odbor je 14. septembra 2006 (potrjeno 26. oktobra 2006) sklenil, da v skladu s členom 31 poslovnika pripravi informativno poročilo o naslednji temi: *Opredelitev energetske politike za Evropo*.

Na plenarnem zasedanju 14. in 15. marca 2007 je bila sprejeta odločitev, da se informativno poročilo spremeni v mnenje na lastno pobudo (člen 29(2) poslovnika).

Strokovna skupina za promet, infrastrukturo in informacijsko družbo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 19. junija 2007. Poročevalka je bila ga. Sirkeinen.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 437. plenarnem zasedanju 11. in 12. julija 2007 (seja z dne 12. julija) s 126 glasovi za, nobenim glasom proti in 4 vzdržanimi glasovi.

1. Priporočila

v zunanjih odnosih na področju energetike ter o morebitnih drugih ukrepih.

1.1 Energija je postala osrednje politično vprašanje, ki je močno povezano z lizbonsko strategijo za rast in delovna mesta.

— Energija pogojuje vedno večji del evropskega gospodarstva. Da bi se uspešno soočili z izzivi podnebnih sprememb, varnosti oskrbe in konkurenčnosti, se mora EU spremeniti v visoko učinkovito gospodarstvo, ki uporablja energijo z nizkimi emisijami ogljika.

— Potreben je globalen pristop in razmislek na ravni EU o obvladovanju evropskega povpraševanja po energiji, varnosti oskrbe iz različnih virov, dostopu do mrež in enotnem glasu

— Za ustvarjanje in uporabo inovacij, ki omogočajo to spremembo, je treba izpolniti nekatere pogoje in sprejeti posebne ukrepe na ravni EU in držav članic ter na regionalni in lokalni ravni.

1.2 Več in boljša delovna mesta so bistvo lizbonske strategije. Spremembe tržnih razmer povzročijo izgubo nekaterih delovnih mest v energetskem sektorju. Hkrati so lahko nove energetske rešitve močan spodbujevalec ustvarjanja delovnih mest visoke kakovosti. Izobraževanje in usposabljanje imata ključno vlogo.

1.2.1 Poleg zaposlovanja so osrednjega pomena tudi drugi vidiki socialne razsežnosti energije, zlasti pa javne storitve visoke kakovosti po sprejemljivih cenah. Civilna družba, vključno s socialnimi partnerji, mora biti aktivno vključena v oblikovanje energetske politike.

1.3 EESO ter nacionalni ekonomski in socialni sveti so predstavili naslednja priporočila glede energetske politike v okviru lizbonske strategije (energetska politika za družbo znanja):

- temeljito proučiti energetske politike in druge ustrezne okvirne pogoje v zvezi s cilji EU glede učinkovitega gospodarstva z nizkimi emisijami ogljika;
- zagotoviti usposobljeno in dobro motivirano delovno silo z ustvarjanjem zelo kakovostnega sistema izobraževanja;
- zagotoviti zadostne javne raziskave in razvoj, ki bi se lahko primerjali z glavnimi tekmeci, ter spodbujati rast zasebnega financiranja raziskav in razvoja.
- razvijati mednarodno sodelovanje na področju energetske tehnologije, zlasti z drugimi pomembnimi akterji. Sistematično je treba spremljati politike energetske tehnologije ter ukrepe glavnih tekmecev in partnerjev;
- zagotoviti razpoložljivost tveganega kapitala za razvoj in začetne faze poslovanja malih in srednjih podjetij ter za naložbe v nove tehnologije;
- zagotoviti odprto in zdravo konkurenco na energetskih trgih, da bi prisilili podjetja k inovativnosti. V primeru obnovljive energije je lahko dostop do mrež bistvenega pomena za uspešne inovacije;
- odpraviti ovire za naložbe, ki so potrebne za začetek uporabe novih tehnologij; zahteve za načrtovanje in odobritev upočasnjujejo in celo ovirajo naložbe. Za zmanjšanje tveganja pri naložbah mora biti regulativni okvir predvidljiv in trden.
- zagotoviti dostop novih tehnologij na trge EU in drugih držav sveta;
- zagotoviti enake konkurenčne pogoje na svetovni ravni, kot je npr. globalna cena za CO₂, obenem pa skrbeti, da ta ne postane tržno blago kot katerokoli drugo, saj je z njegovim dejanskim zmanjšanjem pogojeno preživetje planeta;
- ambiciozni cilji lahko pomagajo razviti ugoden položaj EU na globalnih trgih na področju tehnologij za energetska učinkovitost in obnovljivo energijo. Cilje in ustrezne roke je treba skrbno določiti, tako da jih je mogoče dejansko doseči;

- pri ukrepih za aktivno podporo inovativnosti je potrebna velika previdnost: da bi bili rezultati stroškovno učinkoviti, je treba izbirati med naslednjimi:
 - financiranje raziskav in razvoja,
 - izobraževanje in usposabljanje,
 - ozaveščenost javnosti,
 - cenovni mehanizmi, obdavčenje,
 - subvencije,
 - zavezujoči cilji in obveznosti,
 - regulacija in obvezujoči predpisi,
 - prostovoljni standardi, prostovoljni sporazumi,
 - javna naročila.

1.4 Da bo mogoče doseči nujno preoblikovanje energetskega sektorja, bo treba pospešiti uvajanje inovacij. Odbor poziva:

- k osredotočenju na ukrepe za opredelitev ustrezne cene emisij ogljika,
- k razširjanju javnih in zasebnih R&R za spodbujanje novih oblik energije in energetske učinkovitosti,
- da s pomočjo zakonodaje (ali z drugimi sredstvi, če so strokovno učinkoviti) pospeši izboljšanje energetske učinkovitosti vseh vrst proizvodov,
- da se s pomočjo bolj proaktivne uporabe sistema javnih naročil izboljšajo standardi energetske učinkovitosti, zlasti v gradbeništvu.

2. Uvod

2.1 EESO bo v začetku leta 2008 v sodelovanju z nacionalnimi ekonomsko-socialnimi sveti pripravil „zbirno poročilo“ o prednostnih nalogah lizbonske strategije za rast in delovna mesta. To mnenje o energetske politiki je del tega zbirnega poročila. Pripravljen je v sodelovanju z nacionalnimi ekonomskimi in socialnimi sveti, z aktivnimi prispevki pa so sodelovali zlasti francoski, italijanski in malteški sveti.

2.2 Osrednji del tega mnenja je razdelek B – mikroekonomske reforme za dvig evropskega potenciala rasti, predvidene v Integriranih smernicah za rast in delovna mesta (2005-2008). Nanaša se predvsem na smernice 8 (krepitev konkurenčnosti), 12 (raziskave in razvoj), 13 (inovacije in IKT), 14 (trajnostna uporaba virov) (¹).

(¹) COM(2005) 141 konč., Integrirane smernice za rast in delovna mesta.

Evropski svet marca 2006

2.3 Evropski svet je v sklepih s srečanja v Bruslju 23. in 24. marca 2006 pozdravil „pobude Evropskega parlamenta, Odbora regij in Ekonomsko-socialnega odbora za povečanje lastne odgovornosti (v zvezi s ponovnim zagonom lizbonske strategije za rast in delovna mesta) na ravni Skupnosti. Evropski ekonomsko-socialni odbor in Odbor regij spodbuja, naj nadaljujeta svoje delo, in želi, da mu predložita zbirni poročili v podporo partnerstvu za rast in delovna mesta v začetku leta 2008“ (točka 12 Sklepov predsedstva).

2.4 Evropski svet opozarja, da je za razmere v Evropi „značilna okrepljena tuja konkurenca, staranje prebivalstva, višje cene energije in potreba po zagotavljanju energetske varnosti“ (točka 7 Sklepov predsedstva). Poleg tega „potrjuje, da integrirane smernice za rast in delovna mesta (2005-2008) ostajajo veljavne. Znotraj tega okvira se strinja glede: posebnih področij prednostnih ukrepov v zvezi z naložbami v znanje in inovacije, potencialom podjetij, zlasti MSP, in zaposlovanjem v prednostnih kategorijah; kakor tudi glede opredelitve energetske politike za Evropo“ (točka 16).

2.5 Evropski svet v zvezi z energijo opozarja, da se Evropa sooča z več izzivi na energetske področju: „visoke in nestanovitne cene energije, naraščajoče svetovno povpraševanje po energiji, varnostna tveganja, ki vplivajo na proizvodnjo in tranzitne države ter prometne poti, vse bolj preteče podnebne spremembe, počasen napredek pri energetske učinkovitosti in uporabi obnovljivih virov energije, potreba po večji preglednosti energetske trgov in po nadaljnjem združevanju in medsebojnem povezovanju energetske trgov držav v času, ko je liberalizacija energetskega trga že skoraj dovršena (julija 2007), omejeno usklajevanje med akterji na področju energije, medtem ko so potrebne velike naložbe v energetske infrastrukturo“ (točka 43).

2.6 „V odgovor na te izzive in na podlagi dobro pripravljene Zelene knjige Komisije ‚Evropska strategija za trajnostno, konkurenčno in zanesljivo energijo‘ ter prispevka Sveta Evropski svet poziva k energetske politiki za Evropo, katere cilj je učinkovita politika Skupnosti, skladnost med državami članicami in združljivost ukrepov, sprejetih v okviru različnih politik, poleg tega pa naj bi ta politika uravnoteženo uresničila tri cilje, in sicer varnost oskrbe, konkurenčnost in okoljsko trajnost“ (točka 44).

2.7 „Evropski svet poudarja, da mora za dosego te doslednosti notranjih in zunanjih usmeritev EU energetske politika zadovoljiti zahteve številnih političnih področij. Kot del strategije rasti ter s pomočjo odprti in konkurenčnih trgov energetske

politika spodbuja naložbe, tehnološki razvoj ter notranjo in zunanjo trgovino. Tesno je povezana z okoljsko politiko, kakor tudi z zaposlovanjem, regionalno politiko in zlasti prometno politiko. Poleg tega imata zunanja in razvojna politika vse večjo vlogo pri spodbujanju ciljev na področju energetske politike v drugih državah“ (točka 45).

2.8 Zato mora energetske politika za Evropo „temeljiti na skupnih perspektivah glede dolgoročne ponudbe in povpraševanja, pregledni oceni prednosti in pomanjkljivosti vseh virov energije ter uravnoteženo prispevati k trem glavnim ciljem“ (točki 46 in 47):

- povečati zanesljivost oskrbe;
- zagotoviti konkurenčnost evropskih gospodarstev in cenovne dostopnosti oskrbe z energijo v korist podjetij in odjemalcev v stabilnem regulativnem okviru;
- spodbujati okoljsko trajnost.

2.9 Pri izpolnjevanju teh glavnih ciljev bi energetske politika za Evropo morala:

- zagotavljati preglednost in nediskriminacijo na trgih,
- biti skladna s pravili konkurence,
- biti skladna z obveznostmi javnih služb,
- v celoti spoštovati suverenost držav članic nad viri primarne energije in njihovim naborom energetske mešanice.

„Energetske paket“ 2007

2.10 Komisija naj bi po letu 2007 redno pripravljala preglede energetske strategije. Komisija je 10. januarja 2007 objavila svoj prvi pregled in sporočilo Evropskemu svetu *Energetske politika za Evropo*, tako imenovani „energetske paket“.

2.11 Izhodišče Komisije za evropske energetske politiko je trojno: boj proti podnebnim spremembam, spodbujanje zaposlovanja in rasti ter omejevanje odvisnosti EU od uvoza plina in nafte.

2.12 Komisija predstavlja zmanjšanje emisij toplogrednih plinov pri porabi energije za 20 % do leta 2020 (v primerjavi z letom 1990) kot bistveni energetske cilj Evrope. Cilj EU je treba obravnavati glede na potrebo po mednarodnem ukrepanju industrijskih držav na področju podnebnih sprememb. Po prevzemu obveznosti bo morala EU storiti več. Cilj bi torej moral biti prizadevanje za 30-odstotno zmanjšanje do leta 2020 in 60- do 80-odstotno do 2050.

2.13 Ne gre samo za podnebne spremembe, ampak tudi za varno oskrbo z energijo v Evropi, za njeno gospodarstvo in blaginjo državljanov. Komisija meni, da lahko doseganje tega cilja omeji vedno večjo izpostavljenost EU večji negotovosti in višjim cenam nafte in plina, okrepi konkurenčnost energetskega trga EU ter spodbudi tehnologijo in zaposlovanje.

2.14 Z energetskimi izrazi: doseganje tega cilja glede toplogrednih plinov bo od EU zahtevalo vsaj 20-odstotno zmanjšanje količine CO₂ pri porabi energije in verjetno še več v naslednjih 13 letih. To pomeni, da bo EU prevzela svetovno vodstvo pri sprožitvi nove industrijske revolucije.

2.15 Komisija za doseg tega cilja predlaga osredotočenje na več ukrepov na energetskem področju: izboljšanje energetske učinkovitosti; povečanje deleža obnovljive energije v energetski mešanici, kakor tudi sprejetje novih ukrepov za zagotovitev, da imajo vsi koristi od notranjega trga energije; krepitev solidarnosti med državami članicami ob dolgoročni viziji razvoja energetske tehnologije, prenovljenem osredotočenju na varnost in zaščito ter ob neomajnih prizadevanjih za enoten nastop EU v odnosih z mednarodnimi partnerji, vključno s proizvajalci in uvozniki energije ter državami v razvoju.

2.16 Pregled vključuje deset točk akcijskega načrta s časovnim razporedom ukrepov. Prvi paket ukrepov je predstavljen v okviru akcijskega načrta. Del tega predloga so:

- poročilo držav članic o uresničevanju notranjega trga za plin in električno energijo ter rezultati proizvodnje o konkurenčnosti v teh dveh sektorjih;
- načrt za prednostne medsebojne povezave v omrežjih za električno energijo in plin v državah članicah, ki bi omogočile nastanek evropske mreže;
- predlogi za spodbujanje trajnostnega pridobivanja električne energije iz fosilnih goriv;
- časovni načrt in druge pobude za spodbujanje uporabe obnovljivih goriv v prometu, predvsem biogoriv;
- analiza razmer glede jedrske energije v Evropi;
- delovni osnutek evropskega strateškega načrta za energetsko tehnologijo.

2.17 Načrt za izboljšanje energetske učinkovitosti, ki ga je Komisija sprejela 19. oktobra 2006, je del akcijskega načrta. Sporočilo Komisije *Omejevanje podnebnih sprememb na 2 stopinji* –

možnosti politik za EU in svet do leta 2020 in naprej ter strateški pregled se dopolnjujeta.

2.18 Evropski svet je na srečanju 8. in 9. marca 2007 v celoti podprl predloge Komisije. Komisija v skladu s sklepi Sveta pripravlja podrobne predloge zakonodajnih in drugih ustreznih predlogov. Drugi strateški pregled energetike bo po dveh letih poročal o izvajanju, saj so se voditelji držav in vlad zavezali, da bodo o energetski problematiki redno razpravljali.

Prejšnja mnenja Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o energetski politiki

2.19 EESO je med svojim mandatom 2002-2006 pripravil več mnenj o vprašanih energetske politike, zlasti o značilnostih in vlogi različnih energetskih virov in tehnologij. EESO je na svojem plenarnem zasedanju septembra 2006 sprejel raziskovalno mnenje, ki v veliki meri temelji na teh prejšnjih mnenjih in obravnava oskrbo EU z energijo: *strategija za optimalno energetsko mešanico* (?). To mnenje obravnava veliko vprašanj, ki jih je marca 2006 zastavil Evropski svet. Glavni sklepi mnenja so:

2.20 EESO je ugotovil, da mora Evropa določiti strateški cilj raznolike kombinacije energetskih virov, ki bo optimalno upošteval gospodarsko upravičenost, zanesljivost oskrbe in cilje podnebne politike. Glede na te cilje imajo vsi viri energije in tehnologije prednosti in pomanjkljivosti, ki jih je treba upoštevati na odprt in uravnotežen način.

2.21 Večja uporaba obnovljivih virov energije ponuja možnosti, ki jih je treba izkoristiti. Vendar tudi z doseženim ciljem 20 % obnovljivih virov energije do leta 2020 se ne zdi verjetno, da bi lahko obnovljivi viri energije v predvidljivi prihodnosti popolnoma nadomestili tradicionalne vire energije.

2.22 Vse možnosti je treba pustiti odprte. Scenariji za EU-25, ki so omenjeni v tem mnenju, jasno podpirajo takšen sklep. Tudi pri scenariju, utemeljenem na domnevah o najhitrejšem razvoju energetske učinkovitosti in povečanju uporabe obnovljivih virov energije, se ni bi bilo mogoče odpovedati nobeni energetski tehnologiji, ne da bi to negativno vplivalo na okolje ali gospodarstvo.

2.23 Zdajšnja mešanica je treba razvijati s političnimi strategijami, ki bodo usmerjene v doseganje manjše zunanje odvisnosti in večje dostopnosti virov brez emisij v Evropi, pri čemer je treba upoštevati, da o naložbah v različne tehnologije odločajo tržni akterji.

(?) UL C 318 z dne 23.12.2006, str. 185.

2.24 EESO je priporočil razvoj strategije za optimalno kombinacijo energetskih virov. V okviru tega je treba razjasniti vlogo EU, držav članic, neodvisnih oblasti in tržnih akterjev.

EESO je predlagal, da bi morala strategija za optimalno energetsko mešanico vsebovati naslednje prvine:

- energetsko učinkovitost, vključno s sproizvodnjo toplote in električne energije;
- obnovljive vire energije, vključno z uporabo biogoriv v prometu;
- energetsko učinkovitost v prometu;
- še boljšo jedrsko varnost in rešitev vprašanja izrabljenega goriva;
- čiste tehnologije pridobivanja premoga in ponovno povečanje uporabe domačih nahajališč premoga v EU;
- spodbujanje naložb v terminale za utekočinjeni zemeljski plin;
- ustrezen okvir za zadostne naložbe v proizvodnjo in prenos energije;
- enoten nastop EU v vlogi enega od najmočnejših akterjev na mednarodnem prizorišču;
- oceno vpliva zdajšnjih ter prihodnjih ukrepov podnebne in okoljske politike na druge cilje energetske politike;
- globalna rešitev za podnebne politike po Kjotu, ki bi vključevala vsaj vse največje onesnaževalce;
- večja prizadevanja na področju raziskav in razvoja ter kratkoročne in dolgoročne podpore Evropske unije energetskim raziskavam in razvoju.

3. Pripombe EESO glede energetske politike za Evropo v okviru lizbonske strategije

3.1 Energija je nujna potreba v sodobni družbi. Za zadovoljitev potreb po hrani, ogrevanju v hladnem podnebnju, razsvetljavi, prometu, blagu in potrošniških dobrinah ter – danes vedno bolj – po telekomunikacijah in obdelavi podatkov moramo imeti varno oskrbo z energijo. Način zadovoljevanja teh potreb lahko in moramo spremeniti. Soočeni s sedanjimi izzivi, zlasti s spremembami podnebja, nujno potrebujemo spremembo paradigme v smeri visoko učinkovitega energetskega gospodarstva z nizko porabo ogljika.

3.2 Energija je močno povezana z lizbonsko strategijo za rast in delovna mesta. Za doseganje lizbonskih ciljev potrebujemo dovolj energije po sprejemljivih in konkurenčnih cenah. Hkrati so lahko nove energetske rešitve, zlasti če so uspešne na globalnih trgih, močni spodbujevalci evropske konkurenčnosti in ustvarjanja delovnih mest visoke kakovosti.

3.3 Splošni cilji energetske politike, tj. konkurenčnost, varnost oskrbe z energijo in trajnost, so in bodo veljavni. Zaradi resnosti izziva podnebnih sprememb je treba zadrževati rast povpraševanja po energiji z veliko večjo energetsko učinkovitostjo ter z močno povečanimi deleži obnovljivih in drugih energetskih tehnologij z nizko emisijo ogljika, kar bi v prihodnosti lahko bila tehnologija za zajetje in shranjevanje ogljika. Tudi konkurenčnost je treba okrepiti z odpiranjem trga, ki bi zagotavljal dobro delujočo in pošteno konkurenco, vključno z dostopom do mrež, hkrati pa bi zagotavljal javno storitev visoke kakovosti.

3.4 Ustvarjanje več in boljših delovnih mest je osrednja tema lizbonske strategije. Glede na to, da trgi na splošno zahtevajo večjo produktivnost, morajo biti tudi podjetja na energetskem trgu učinkovitejša. Ko delavci v energetskem sektorju izgubijo delovna mesta, jim je treba primerno pomagati. Hkrati se lahko ohrani in poveča število delovnih mest v sektorjih, ki so uporabniki energije. Predvsem povečevanje energetske učinkovitosti in obnovljive energije ter drugih razvojnih tehnologij lahko ustvari več delovnih mest, ki so večinoma visoke kakovosti.

3.4.1 Socialna razsežnost energetske politike potrebuje ustrezno pozornost v okviru lizbonske strategije. Ta razsežnost obsega vprašanja zaposlovanja in delovnih mest ter dostop do energije po sprejemljivih cenah za vsakogar, tj. do javne storitve visoke kakovosti. Civilna družba, vključno s socialnimi partnerji, mora biti aktivno vključena v oblikovanje energetske politike.

3.5 EESO je v svojih nedavnih mnenjih podrobno predstavil svoja stališča o omenjenih ključnih vprašanjih energetske politike ter bo ob ustreznem času pripravil tudi mnenja o zakonodajnih in drugih predlogih, ki bi jih morala Komisija pripraviti v zvezi s sklepi Evropskega sveta, ki se tičejo energetskega paketa.

3.6 EESO se osredotoča na razmerje med energetsko politiko in temeljno vizijo lizbonske strategije, tj. Evrope kot družbe znanja, da bi preprečili podvajanje dela in prispevali optimalno dodano vrednost k razpravi o energiji. V tem mnenju bomo predstavili svoje pripombe o vprašanjih iz energetskega paketa, povezanih z inovacijami.

Vloga tehnologije in inovativnosti pri soočanju z energetskimi izzivi v tem stoletju

3.7 Politično določeni cilji in ukrepi so okvir, vendar so tehnologija in druge inovacije, vključno s spremembo obnašanja, ključ do resničnega napredka. To velja za boljšo energetsko učinkovitost tako pri prenosu kot tudi pri uporabi. Inovacije, ki omogočajo večjo raznolikost energetske mešanice, imajo lahko pomembno vlogo pri zmanjševanju odvisnosti od zunanjih virov energije. Inovacije so zagotovo potrebne za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov z razvojem in uporabo obnovljivih virov energije, čistega premoga in drugih fosilnih goriv ter z varnejšo jedrsko energijo.

3.8 Inovacije pomenijo prenovu v najširšem smislu. Gre za razvoj in široko uporabo novih zamisli ter njihovo spreminjanje v ekonomsko vrednost. Zajete so tako tehnološke inovacije kakor tudi novo upravljanje in druge organizacijske rešitve. Inovacije nastajajo v industriji, vendar tudi v storitvenem in javnem sektorju. Pogosto nastajajo na podlagi raziskav, seveda pa ne vedno. Pri tem se Odbor sklicuje tudi na svoje mnenje o potrebi po raziskavah za varno in trajnostno oskrbo z energijo ⁽³⁾ (INT/146) (*).

3.8.1 V središču pozornosti so energetske tehnologije, kot so učinkovito izgorevanje, vetrnice, sončni zbiralniki ali prihodnje gorivne celice, vodikova tehnologija in fuzija. Enako so pomembne spremljajoče tehnologije, kot na primer razvoj meteorologije, ki z boljšim napovedovanjem vremena zagotavlja učinkovito optimalizacijo.

3.8.2 Tehnične možnosti za učinkovitejšo uporabo energije so skoraj neomejene: boljša izolacija, energetske varčne električne naprave, lažji materiali, boljše načrtovanje industrijskih izdelkov in postopkov, učinkovitejši stroji itd. V tem okviru je pomembna vloga energetske intenzivnih industrijskih panog: če z naložbami ter strokovnim znanjem in izkušnjami ne poskrbijo za potrebe, se bodo inovacije na področju energetske učinkovitih tehnologij za industrijo v EU ustavile.

3.8.3 Informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT). IKT, uporabljene pri proizvodnji, prenosu in distribuciji energije, lahko (kot v katerem koli drugem postopku) zagotovijo večjo učinkovitost in produktivnost. Enako velja za varnost in zanesljivost delovnih postopkov, zlasti pri prenosnih omrežjih. IKT lahko pomagajo uporabnikom in potrošnikom pri obvladovanju energetske porabe. Primer z več prednostmi bi lahko bil zmanjševanje koničnih obremenitev s spodbujanjem takojšnjega odziva potrošnikov na cenovne signale. Širše gledano bi lahko uporaba IKT nadomestila transportne potrebe, na primer z delom in konferencami na daljavo.

3.8.4 Potrebujemo tudi nove načine (inovacije) ravnanja in upravljanja z energijo in sistemi, ki so z njo povezani. Pri tem je cilj zagotoviti visokokakovostne storitve po dostopni ceni. Primeri za to so zagotavljanje varne proizvodnje ter sistemov prenosa in vzdrževanja, kakor tudi urejanje trga (izmenjav), koničnega povpraševanja in prilagajanja dnevne porabe. Nena zadnje je lahko učinkovita logistika velika pomoč pri povpraševanju po energiji in boljši izbiri goriva.

3.8.5 Potrebno je tudi inovativno obnašanje. Potrošnik je ključni akter – vsak posameznik bi moral bolj inteligentno uporabljati energijo, to pa zahteva nove zamisli in več znanja. Pred nami je veliki izziv večje ozaveščenosti in ustreznih informacij, ki bi pomagale potrošniku pri odločitvah o izbiri. Regionalno in urbanistično načrtovanje ter arhitekturne rešitve in gradbene zahteve lahko zelo pomagajo pri odločitvah držav-

ljanov glede energije; zato je treba spodbujati uradne informativne kampanje za učinkovito uporabo energije in varčevanje z njo.

3.9 Pripraviti je treba popolnoma nove rešitve za probleme – spremembo pa potrebujemo zdaj. Za korenito spremembo je potreben čas, zato je pomembno nemudoma zagotoviti vire in začetni. V vmesnem času je treba široko uporabljati najboljše obstoječe tehnologije, na primer za zmanjšanje porabe energije v gospodinjstvih.

3.10 Zaradi usmerjanja inovacij in naložb k stroškovni učinkovitosti je treba kvantitativno oceniti stroškovno učinkovitost predhodnih tehnologij. Pomemben primer so stroški za različne tehnologije, ki zmanjšajo emisije CO₂ za eno tono – vetrnice so na primer veliko dražje kakor izolacija hiš.

Pogoji in politični ukrepi za krepitev inovativnosti

3.11 Za ustvarjanje in sprejemanje inovacij je treba izpolniti nekatere pogoje ter sprejeti nekatere posebne politične ukrepe na lokalni, regionalni in nacionalni ravni kakor tudi na ravni EU. Glede na prizadevanja EU, da bi postala svetovna voditeljica na področju energetske učinkovitosti in tehnologije z nizkimi emisijami ogljika, so bistvenega pomena temeljit pregled energetske politik in drugi ustreznimi okvirni pogoji za doseg tega cilja.

3.12 Prvi predpogoj za uspešne inovacije je usposobljena in dobro motivirana delovna sila, podprta z visokokakovostnim izobraževalnim sistemom. Za razvoj novih tehnologij so potrebne primerne raziskave in razvoj ter financiranje tveganja za razvojno in začetno fazo delovanja malih in srednjih podjetij. Zdrava in odprta konkurenca sili podjetja v inovativnost. Dostop do trga (tudi globalnega) je nujen. Dostop do omrežja obnovljive energije je lahko bistvenega pomena za uspešne inovacije. Regulativni okvir mora biti pripravljen tako, da spodbuja inovacije, na primer s posebnimi nagradami za izumitelje (primer: sistem trgovanja z emisijami ne nagrajuje tistih, ki so si že zgodaj začeli prizadevati za zmanjševanje emisij). Pretirana regulacija duši inovativnost.

3.12.1 Za začetek uporabe novih tehnologij so potrebne naložbe. Podjetja morajo biti donosna, da bi lahko investirala. Enako velja za naložbe v večjo energetske učinkovitost, tudi če je doba povrnitve teh naložb kratka. Energetske gospodarstvo je bilo v zadnjih nekaj letih zelo donosno, vendar je naložb še vedno premalo. Znano je, da pogoji za načrtovanje in odobritev ter pridobitev dovoljenja upočasnjujejo in celo ovirajo naložbe. Za zmanjšanje tveganja pri naložbah mora biti regulativni okvir predvidljiv in trden. Naložbe v energetske infrastrukturo imajo pogosto dolgo dobo povrnitve naložbe, zato bi bilo koristno, če bi lahko uporabili nekatere oblike dolgoročnih pogodb.

⁽³⁾ UL C 241, 7.10.2002, str. 13.

(*) Op. prev.: dokument ni preveden v slovenščino.

3.12.2 Da bi podjetje investiralo v razvoj ali uporabo novih tehnologij, mora imeti možnost za povračilo naložbe na dovolj velikih trgih. Za to možnost večina nacionalnih trgov ni dovolj velika – dostop do svetovnih trgov postaja vedno bolj predpogoj za investiranje. Ravno tako sta pomembna svetovno povpraševanje in enakost konkurenčnih pogojev. Enostranski ukrepi EU ne ustvarjajo povpraševanja drugje, čeprav se to lahko čez čas zgodi. Cena CO₂ je lahko pomembna spodbuda, vendar bi morala biti globalna.

3.12.3 Trden položaj EU na svetovnih trgih s tehnologijami za učinkovito in obnovljivo energijo je treba še dodatno spodbujati in krepiti. Želja EU, da bi bila v ospredju pri podnebnih politikah, v okviru katerih zastavlja ambiciozne cilje, ter pri energetske učinkovitosti in uporabi obnovljive energije, lahko pomaga k doseganju teh ciljev. To pa se ne bo zgodilo samodejno. Cilje in roke za njih je treba natančno zastaviti ter tako ustvariti realistične možnosti za njihovo doseganje, sicer lahko nastanejo le dodatni stroški in pride do izgube delovnih mest. Ustrezne tehnologije na primer morajo biti v fazi razvoja, ki omogoča njihovo pripravo do določenih rokov. Upoštevati je treba tudi investicijske cikle v različnih sektorjih.

3.12.4 Za EU se zdi, da poudarja poseganje na trg kot sredstvo za spodbujanje inovacij, kar morda ni vedno dovolj učinkovito. ZDA in nekatere druge države se bolj zanašajo na javno financiranje raziskav in razvoja. Evropa bi morala povečati tako javno kakor tudi zasebno financiranje energetskih raziskav in razvoja. Razvijati je treba tehnološko sodelovanje z drugimi velikimi akterji in sistematično spremljati njihove politike. Potrebujemo tudi več sodelovanja med državami članicami. Prizadevanja držav članic in EU je treba boljje usklajevati, ne da bi odpravili konkurenco. Spodbujati je treba tesnejše sodelovanje med javnimi raziskavami in podjetji pri načrtovanju in izvajanju raziskovalnih načrtov, da bi zagotovili, da na podlagi raziskovalnih prizadevanj nastanejo inovacije. K temu bi lahko prispeval načrtovani Evropski inštitut za tehnologijo.

3.13 Za aktivno podporo inovacijam je običajno potrebna kombinacija instrumentov. Za različne faze razvoja in različne tržne razmere potrebujemo različne ukrepe, če hočemo, da so učinkoviti. Glede na ukrepe, ki so potrebni za nastanek uspešnih inovacij na trgu, lahko tehnologije razvrstimo v (na primer) tri kategorije:

- 1) tehnologije, nepripravljene za trg in v fazi raziskovanja in razvoja; zanje je potrebna usmerjena podpora raziskavam in razvoju ter predstavitev; cenovni signali, kot na primer cena CO₂, ne zadostujejo;
- 2) dobro delujoče tehnologije, ki so v predtržni fazi zaradi previsoke cene: cena CO₂ je lahko ustrezna spodbuda, kakor

tudi posebna podpora za zagotovitev hitre rasti povpraševanja, torej tudi zagotovitev velikega obsega proizvodnje;

- 3) dober proizvod na trgu, vendar je povpraševanje zanj premajhno (primeri za to so energetske učinkovite tehnologije): bistveno je ozaveščanje ob uporabi sistemov energetskega nadzora in podobnih ukrepov.

3.14 Na ravni EU ter na nacionalni in regionalni ravni je na voljo veliko ukrepov in instrumentov. Ukrepe za dane cilje je treba izbrati zelo previdno, če želimo doseči stroškovno učinkovite rezultate. Hitrost ukrepanja je treba kritično ocenjevati, da bi preprečili razsipanje z viri in nehotene posledice. Ukrepe, jasno namenjene posrednim in neposrednim ciljem – „ukrepe brez obžalovanja“ (*no regrets-measures*) – je treba izvesti čimprej. Najprej je treba proučiti zapletenejške ukrepe, ki so pogosto nova vrsta ukrepov, kot so načini določanja tržne cene za CO₂. Preprečevati je treba uporabo več ukrepov za en cilj, da ne bi prihajalo do zapletov, nepričakovanih stranskih učinkov in podoptimalnih rešitev. Pri odločitvi, katere ukrepe sprejeti, je pomembno upoštevati tudi učinkovito delovanje notranjega trga – doslej ni bilo vedno tako.

3.14.1 Financiranje raziskav in razvoja: Pri tem se Odbor sklicuje zlasti na svoje mnenje o naložbah v znanje in inovacije (lizbonska strategija) (INT/325). EU kot celota zaostaja za Združenimi državami in nekaterimi drugimi glavnimi tekmeči. 7. okvirni program za raziskave in tehnološki razvoj v sedemletnem obdobju namenja energiji približno 4 milijarde evrov (če izvzamemo gradnjo mednarodnega termonuklearnega poskusnega reaktorja), medtem ko ameriški energetski zakon (*US Energy Bill*) samo v letu 2007 predvideva, da se za energetiko namenijo 4,4 milijarde dolarjev zveznih proračunskih sredstev, pozneje pa še več. Poleg povečevanja javnih sredstev za energetske raziskave in razvoj je treba zasebnike spodbujati, da tem raziskavam in razvoju namenijo več sredstev, ter krepiti sodelovanje med državami EU.

3.14.2 Izobraževanje in usposabljanje: Poleg prizadevanj za povečanje kakovosti izobraževanja in usposabljanja v Evropi je treba zagotoviti privlačnost poklicev na energetskem področju, ki bi bili obetavna poklicna pot za mlade. Vseživljenjsko učenje je zaradi vedno hitrejših sprememb bistvenega pomena.

3.14.3 Ozaveščenost javnosti: Spreminjanje obnašanja vsakega od nas zaradi pametnejše uporabe energije je velik izziv. K temu lahko prispevajo šole in kampanje. Izobraževanje prihodnjih državljanov o tem bi se lahko začelo v osnovni šoli, kajti otroci so zelo dojemljivi za prihodnost našega planeta in si želijo ukrepati. V poklicnih krogih in podjetjih je na primer energetskega nadzora na podlagi prostovoljnih dogovorov dal dobre rezultate.

3.14.4 Cenovni mehanizmi, obdavčitev: Če so cenovni signali dobro načrtovani, lahko prispevajo k inovacijam z vplivom na odločitve uporabnikov. Višje cene kot instrument zmanjšanja uporabe energije na splošno niso zelo učinkovite – splošno je znano, da cene energije ponavadi niso zelo prožne.

3.14.5 Subvencije: Dobro načrtovane subvencije lahko učinkovito usmerjajo izbire. V zgodnjem delu učne krivulje so pogosto potrebne subvencije, da bi se nevtraliziralo tveganje, ki je sicer zelo veliko. Da ne bi izkrivljali konkurence, se lahko uporabljajo samo v okviru obstoječih predpisov EU, tj. v primerih, ko trg odpove. Subvencije je treba časovno omejiti in jih postopoma odpravljati. Za krepitev energetske učinkovitosti je treba pripraviti ustrezne pobude, ki bi pomagale pri premagovanju začetnih dodatnih stroškov za energetske učinkovite naprave, za katere je doba povrnitve naložbe pogosto kratka.

3.14.6 Politično določeni cilji in obveznosti: Ti cilji in obveznosti so signal za zeleno smer razvoja. Za odločitve o naložbah so enako pomembni obstoječi politični instrumenti, ki se izvajajo zaradi doseganja zastavljenih ciljev. Pri določanju ciljev ne smemo pozabiti, da nekateri deli gospodarstva dobivajo, medtem ko drugi deli izgubljajo. Preveč ambiciozni cilji lahko povzročijo več škode kot koristi. Zdi se, da zdaj obstaja nagnjenje k določanju splošnega cilja in k dodajanju podciljev k temu cilju, kot so na primer cilji zmanjšanja emisij CO₂ in cilji povečanja uporabe obnovljive energije, ki so zastavljeni zaradi doseganja ciljev zmanjšanja emisij CO₂. To lahko vodi do manj optimalnih rešitev pri doseganju splošnega cilja. Tako za cilje kot za posebej izbrane instrumente so potrebne temeljite ocene vplivov, kot so gospodarski sporazumi v Nemčiji in na Finskem.

3.14.7 Trgovanje z emisijami, zelena/bela potrdila: To so učinkoviti instrumenti, ki vodijo do cilja, če so natančno načrtovani. Vendar je stroške težko oceniti vnaprej, razlike pa so lahko zelo velike. Večja ko sta trg in število tržnih akterjev, ki trgujejo s pravicami ali potrdili, bolj je. Če se sistem uporablja za podjetja, ki tekmujejo na globalnem trgu, bi moral biti tudi sistem globalen, da ne bi prihajalo do izkrivljanja konkurence.

3.14.8 Predpisi ali obvezujoči normativi: Natančno načrtovani predpisi lahko spodbudijo inovativnost. Zlasti je

ureditev s predpisi lahko učinkovit način izločanja zastarelih tehnologij. Prav tako lahko taka ureditev z določitvijo ambicioznih srednjeročnih ciljev za povečanje standardov učinkovitosti spodbuja inovativnost pri uvajanju energetske učinkovitih proizvodov. Kljub temu vedno obstaja tveganje, da bo inovativnost ovirana. Vsekakor je treba zagotoviti, da predpisi ne ustvarjajo tržnih ovir

3.14.9 Prostovoljni standardi, prostovoljni sporazumi, izdajanje potrdil: To so verjetno inovacijam najbolj prijazni politični instrumenti. Čeprav mogoče natančno opredeljenih ciljev vedno ne dosegajo, omogočajo velik napredek pri inovacijah, pri tem pa praktično nimajo negativnih stranskih učinkov.

3.14.10 Javna naročila: javni razpisi imajo lahko pomembno vlogo pri spodbujanju inovacij na področju energije. Metode za to je treba razvijati in čim bolj razširjati. Običajno je za okolju prijaznejša naročila potrebna analiza življenjskega cikla, za to in za druge nove metode pa organi oblasti pogosto potrebujejo dodatno izobraževanje. Predpisi EU o javnih naročilih, ki jih je treba spoštovati, predvidevajo njihovo „ekologizacijo“, tako da se zahtevajo najboljše rešitve.

3.14.11 Da bo mogoče doseči nujno preoblikovanje energetskega sektorja, bo treba pospešiti uvajanje inovacij. Odbor poziva:

- k osredotočenju na ukrepe za opredelitev ustrezne cene emisij ogljika,
- k razširjanju javnih in zasebnih R&R za spodbujanje novih oblik energije in energetske učinkovitosti,
- da s pomočjo zakonodaje (ali z drugimi sredstvi, če so strokovno učinkoviti) pospeši izboljšanje energetske učinkovitosti vseh vrst proizvodov,
- da se s pomočjo bolj proaktivne uporabe sistema javnih naročil izboljšajo standardi energetske učinkovitosti, zlasti v gradbeništvu.

V Bruslju, 12. julija 2007.

Predsednik
Evropskega ekonomsko-socialnega odbora
Dimitris DIMITRIADIS